ECLI:LV:AT:2019:0924.SKA153219.3.L
Lieta Nr. 670010719, SKA-1532/2019
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2019.gada 24.septembrī

Tiesa šādā sastāvā: senatori Rudīte Vīduša, Dzintra Amerika, Valters Poķis

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 19.jūlija lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ ir nekustamā īpašuma Babītes novadā īpašnieks.

Pieteicējs 2019.gada 1.aprīlī vērsies Babītes novada pašvaldības Sabiedriskās kārtības daļā, norādot, ka blakus esošajā īpašumā rudenī un pavasarī notiek nekontrolēta vecu lapu un, iespējams, atkritumu dedzināšana. Smaka no šīs dedzināšanas nokļūst pieteicēja mājā un traucē visiem mājas iedzīvotājiem, tostarp diviem mazgadīgajiem bērniem. Turklāt šāda dedzināšana, kas notiek nekontrolēti, apdraud arī pieteicēja īpašumu. Pieteicējs vērsies ar lūgumu apturēt dedzināšanu un aizliegt blakus esošā īpašuma īpašniekiem dedzināt lapas un atkritumus pieteicēja teritorijas tuvumā.

Babītes novada pašvaldības Sabiedriskās kārtības daļa 2019.gada 3.aprīļa e-pasta vēstulē atbildēja pieteicējam, ka pieteicēja norādītais kaimiņu īpašums tika apsekots un netika konstatēti ugunsdrošības normu pārkāpumi.

Nepiekrītot Babītes novada pašvaldības Sabiedriskās kārtības daļas atbildē sniegtajiem apsvērumiem, pieteicējs vērsās pie Babītes novada pašvaldības priekšsēdētāja, lūdzot vēlreiz pārbaudīt viņa sūdzību, norādot uz liesmas augstumu un vispārēju aizliegumu dedzināt lapas īpašumos, kas pieguļ pie Jaunās ielas.

Babītes novada domes priekšsēdētājs savā 2019.gada 20.maija lēmumā Nr. 2-6.2/19/1229-N norādīja, ka pēc būtības nesaskata problēmas pieteicēja kaimiņu veiktajās darbībās.

[2] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, lūdzot atcelt Babītes novada domes priekšsēdētāja 2019.gada 20.maija lēmumu Nr. 2-6.2/19/1229-N.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2019.gada 19.jūlija lēmumu pieteikumu atteica pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Babītes novada pašvaldības 2019.gada 20.maija lēmums nav administratīvais akts, jo šis sarakstes dokuments nenodibina, negroza, neizbeidz un nekonstatē tiesiskās attiecības. Ņemot vērā to, ka šāda Babītes novada pašvaldības atbilde nerada pieteicējam tiesiskās sekas, tās atcelšana nesniegs pieteicējam labumu, kuru viņš vēlas panākt, vēršoties iestādē un tiesā.

[3.2] Pieteicēja ieskatā, viņa kaimiņu īpašumā tiek dedzināti sadzīves atkritumi. Tādā veidā tiek pārkāpti sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi, par kuru pārkāpumu atbildība ir paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 75.panta otrajā daļā, kas paredz naudas sodu sadzīves atkritumu radītājam vai īpašniekam, kurš nepiedalās pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu savākšanā. Tāpat pieteicējs norāda uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 179.panta pirmajā daļā minēto ugunsdrošības prasību pārkāpšanu no kaimiņu puses, jo liesmas, ugunij pārnesoties uz pieteicēja tūjām un ēku, var apdraudēt pieteicēja īpašuma tiesības.

Pieteicējs šaubu gadījumā, uzskatot, ka kaimiņš nepiedalās pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu savākšanā, bet gan dedzina šos atkritumus, var vērsties pašvaldībā, lūdzot veikt pārbaudi. Tomēr, kā izriet no Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punkta, administratīvais akts nav lēmums, kas ir pieņemts administratīvā pārkāpuma lietā, tātad visi strīdi, kas izriet no atkritumu apsaimniekošanas normu pārkāpumiem, ir izskatāmi administratīvo pārkāpumu lietvedības kārtībā, tādējādi nav pakļauti administratīvo tiesu kontrolei.

[3.3] Iepriekšminētais attiecas arī uz pieteicēja sūdzību par Babītes novada pašvaldības 2011.gada 27.aprīļa saistošo noteikumu Nr. 10 „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi" 33.punkta pārkāpumu. Arī neatļauta lapu, nopļautās zāles vai citu augu atlieku dedzināšana ugunskurā ir pamats personas saukšanai pie administratīvās atbildības Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa noteiktajā kārtībā – izskatot šādus strīdus vispārējās jurisdikcijas tiesās.

[3.4] No pieteikuma materiāliem izriet, ka pieteicējs vēlas panākt, lai pašvaldība aizliegtu viņa kaimiņam dedzināt sausās lapas un augu atliekas pieteicēja īpašuma tuvumā, tādējādi korekti piemērojot Babītes novada pašvaldības 2011.gada 27.aprīļa saistošo noteikumu Nr. 10 „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi" 33.punktu. Šāds lūgums nav pamatots ar tiesību normām, un šobrīd nepastāv publisko tiesību normas, kuras piešķirtu pieteicējam tiesības prasīt šāda aizlieguma piemērošanu.

[4] Pieteicējs par minēto tiesneša lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Tajā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Nepamatots ir rajona tiesas tiesneša lēmumā ietvertais pamatojums par Babītes novada domes priekšsēdētāja 2019.gada 20.maija lēmuma juridisko statusu. Lietā pastāv strīds par atbildētāja prettiesisko faktisko rīcību, kas izpaudās kā bezdarbība, un minētais lēmums, kurš ir nepamatots pēc būtības, tikai apliecina atbildētājas prettiesisko faktisko rīcību.

[4.2] Nav pamatota tiesas norāde, ka lietas par atkritumu apsaimniekošanu ir izskatāmas tikai administratīvo pārkāpumu lietvedībā, jo no Vides aizsardzības likuma izriet, ka personai ir tiesības pārsūdzēt tiesā valsts iestādes un pašvaldības administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas attiecas uz vides tiesību pārkāpumu. Tāpat šādas tiesības vērsties administratīvajā tiesā izriet arī no Senāta 2019.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1161/2019 (LV:AT:2019:0531.A420213418.15.L), kur arī tika skatīta lieta saistībā ar atkritumu apsaimniekošanu.

[4.3] Pieteicējam piemīt tiesības prasīt no Babītes novada pašvaldības vides tiesību apdraudējuma novēršanu, jo šādas tiesības izriet no jau iepriekšminētā Vides aizsardzības likuma 9.panta trešās daļas, kas paredz sabiedrības tiesības pārsūdzēt pašvaldības administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas neatbilst vides normatīvo aktu prasībām un rada kaitējuma draudus vai kaitējumu videi. Tā kā Babītes novada pašvaldība nav novērsusi vides tiesību pārkāpumu, tad pieteicējam piemīt tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu par vides tiesību pārkāpuma novēršanu. Tāpat šādas pieteicēja subjektīvās tiesības prasīt no pašvaldības, lai tā rīkojas atbilstoši tās kompetencei un aizliedz dedzināt atkritumus, izriet no Vides aizsardzības likuma 9.panta ceturtās daļas. Šī norma nosaka: ja kāda privātpersona pārkāpj vides normatīvo aktu prasības, ikviena cita persona var, sniedzot pamatotu informāciju par iespējamo pārkāpumu, vērsties iestādē, kuras kompetencē ir attiecīgā normatīvā akta ievērošanas kontrole, un prasīt, lai iestāde rīkotos atbilstoši kompetencei.

Motīvu daļa

[5] Konkrētajā situācijā pieteicējs pēc būtības vēlas panākt, lai atbildētājs aizliegtu pieteicēja kaimiņiem savā īpašumā dedzināt atkritumus, tādējādi novēršot vides tiesību pārkāpumu. Tātad pieteicējs vēlas, lai pašvaldība izdotu jaunu, attiecībā uz pieteicēju labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru liktu pieteicēja kaimiņiem atturēties no kādas konkrētas darbības – atkritumu dedzināšanas.

[6] Senāts nepiekrīt rajona tiesas tiesneša lēmumā norādītajam, ka visi strīdi, kas izriet no atkritumu apsaimniekošanas normu pārkāpumiem, ir izskatāmi administratīvo pārkāpumu lietvedības kārtībā un nav pakļauti administratīvās tiesas kontrolei. Apstāklis, ka par kādu rīcību vai bezdarbību ir piemērojams administratīvais sods, neizslēdz situācijas risināšanu administratīvā procesa kārtībā ar noteiktas rīcības aizliegumu vai pienākuma uzlikšanu. Tieši otrādi – tiesiskuma panākšana administratīvā procesa kārtībā, tostarp izmantojot administratīvā procesa piespiedu izpildes instrumentus, nereti var izrādīties efektīvāka. Var pastāvēt situācijas, kad sabiedrība vai persona, kura cieš no pretī tiesiskās rīcības veicēja un kuras tiesiskās intereses tiek aizskartas, ir ieinteresēta ne tikai tajā, lai tiesību normu pārkāpējam tiktu uzlikts sods, bet arī tajā, lai šī persona pārtrauktu veikt savu prettiesisko darbību vai citādi vērstu par labu nodarīto. Salīdzinoši, soda iespējamība par patvaļīgu būvniecību nekādi neizslēdz būvvaldes tiesības un pienākumu pieņemt lēmumu par patvaļīgi uzbūvēto būvi un lemt par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu.

Šāda situācija ir konstatējama arī pieteicēja blakus sūdzībā minētajā Senāta lēmumā lietā Nr. SKA-1161/2019, kurā ir vērtēta situācija, kad atkritumu radītājam, kas prettiesiski novietojis atkritumus personas zemes īpašumā tam neparedzētā vietā, ar administratīvo aktu var tikt uzlikts pienākums šos atkritumus nodot apsaimniekotājam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, administratīvā tiesa nevar atteikties skatīt pieteikumu tikai tādēļ, ka par kaut ko ir iespējama administratīvā pārkāpuma lietvedība. Tiesai ir objektīvi jānovērtē pieteikuma saturs un jānoskaidro, vai tas, ko primāri vēlas panākt persona, kuras subjektīvās tiesības ir tikušas aizskartas, ir administratīvā soda uzlikšana pārkāpumu izdarījušajai personai vai arī noteiktu tiesisko pienākumu noteikšana.

[7] Konkrētajā situācijā ir konstatējams, ka pieteicēja mērķis, vēršoties iestādē un tiesā, ir nevis soda uzlikšana kaimiņiem par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa vai Babītes novada pašvaldības 2011.gada 27.aprīļa saistošo noteikumu Nr. 10 „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi" normu pārkāpumu, bet gan kaimiņu atturēšana no atkritumu un lapu nekontrolētas dedzināšanas un aizliegums šādas darbības veikt arī nākotnē. Vispārīgi atkritumu dedzināšana var tikt skatīta gan kā vides apdraudējums, gan arī kā apdraudējums apkārtējo iedzīvotāju veselībai un īpašumam.

[8] Tomēr konkrētajā gadījumā Senāts, izvērtējot pieteikumā aprakstītās situācijas būtību, atzīst, ka šajā gadījumā nav iespējams prasīt iestādei izdot administratīvo aktu, kas aizliegtu kaimiņiem veikt šīs darbības.

Pirmkārt, pieteicējs vēlas, lai tiktu apturēta lapu un atkritumu dedzināšana viņa teritorijas tuvumā. Nav konstatējams, ka šī dedzināšana ir ilgstoša un nepārtraukta darbība, kuru iestāde, pēc pieteicēja vēršanās iestādē, varētu apturēt. Brīdī, kad pieteicējs vēršas iestādē vai tiesā ar saviem iegūtajiem pierādījumiem, kas apliecina dedzināšanu, konkrētā dedzināšana jau ir notikusi, un to apturēt vēlreiz nav iespējams.

Otrkārt, pieteicējs argumentē, ka vēlas sagaidīt no iestādes administratīvā akta, kas aizliedz kaimiņiem nākotnē dedzināt lapas un atkritumus viņa teritorijas tuvumā, izdošanu. Arī šāda administratīvā akta izdošana konkrētajā situācijā nav iespējama, jo vispārīgu aizliegumu dedzināt atkritumus vai lapas, ja tas rada draudus, piemēram, personas veselībai vai mantai, kā arī pienākumu ievērot ugunsdrošības prasības ietver tiesību normas. Nav pamata izdot administratīvo aktu ar vispārīgu pienākumu, ja šāds vispārīgs aizliegums jau ir paredzēts iepriekšminētajos Babītes novada pašvaldības 2011.gada 27.aprīļa saistošajos noteikumos Nr. 10 „Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi", kā arī Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā. Citiem vārdiem, persona nevar prasīt, lai tiktu izdots administratīvais akts ar tādu saturu, ko tieši nosaka normatīvais akts jeb vispārsaistošas tiesību normas.

Tādējādi jāsecina, ka, ievērojot specifisko darbību būtību (atsevišķas dedzināšanas epizodes), būtībā vienīgais praktiski iespējamais prettiesiskās rīcības apturēšanas veids patiešām varētu būt administratīvās atbildības piemērošana gadījumā, ja tiek pārkāpts tiesību normās noteiktais aizliegums.

[9] Līdz ar to Senāts ir nonācis pie secinājuma, ka jauna administratīva akta izdošana, kas apturētu un aizliegtu nākotnē pieteicēja kaimiņiem nodarboties ar lapu un atkritumu dedzināšanu, nav iespējama, kā arī pieteicēja vēlamo rezultātu nav iespējams panākt ar citiem Administratīvā procesa likumā paredzētajiem prasības priekšmetiem. Tādējādi lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2019.gada 19.jūlija lēmumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

R.Vīduša Dz.Amerika V.Poķis